

DE QUI SÓN I QUI EN GAUDEIX DELS COMUNALS ?

I EL MAPA I EL TERRITORI

El mapa municipal a principis del s. XIX. La microdelimitació territorial.
El “terme” en els “capbreus”. Els “emprius” com a flexibilitat de la delimitació.
Les fusions de municipis durant el s. XIX i XX. Les EMDs. De 2000 a 1000.
El “comunal” es defineix per exclusió del “privat”. “Les muntanyes dels pobles”.

II EL DRET DE PROPIETAT I EL DRET DE GAUDI

Abans i després de “l’antic règim”. Desamortització de Madoz 1855 (paralelisme amb les actuals “privatitzacions dels serveis públics” ?). De les “jurisdiccions senyorials” a:

1-Inscripció al senyor i posterior venda a empresaris de la fusta ex: (AFOPIA (Ignasi Ventosa Despujol) – PROTUPISA en l’article de Josep Jané Solà promotor de Boi-Taüll Resort). Plets: incorporable o no a la “Nación”.

La conservació dels “usos veïnals”: pastures y llenyes.
El pacte per a altres usos més rendibles (al Pallars concòrdia amb el Duc de Medinaceli i Marqués de Pallars: $\frac{3}{4}$ fusta veïns $\frac{1}{4}$ fusta al senyor). Les que eren de “domini reial” (ex. Vescomtat de Castellbó) incorporables a la Nación: es desamortitzen o no.

2-Inscripció com a comunals als Veïns (al poble, al Municipi o l’EMD). Excepció de la desamortització per ser d’ús comunal (veure informe de Llavorsí) o per CUP. Ordenances municipals. Arrelament i permanència. Disfuncions sistema tradicional i drets constitucionals individuals (drets “per cada casa” o per “cada veí”). Veïnatge discontinuo. Reivindicació drets veïnals antics veïns emigrants propietaris / drets nouvinguts.

3- A les “Societats de Veïns” via desamortització i subhasta adjudicada al principal veí i després repartida entre tots per quotes o accions.

ELS 4 REGISTRES:

- El Registre de la Propietat (Caràcter Civil – estatal).
- El Catàleg de boscos d’utilitat pública (CUP) (Caràcter públic-administratiu-autonòmic. Sector forestal).
- El inventari municipal de béns (Caràcter públic-administratiu-local).
- El cadastre (caràcter públic-administratiu-estatal fiscal. Ministeri d’Hisenda).

III ELS RENDIMENTS: APROFITAMENTS I OCUPACIONS

Veure annex

IV CONFLICTES ACTUALS:

L’ús tradicional dels comunals consistia en fer de complement a l’activitat econòmica quasi única d’aquests pobles i totalment lligada al veïnatge i la ramaderia en explotacions familiars que es transmetien de pares a fills des de temps immemorials.

Per primer cop en molts segles, aquesta cadena s'ha trencat i desapareixen i s'abandonen moltes d'aquestes explotacions, fins al punt de que en alguns pobles no en resta cap.

No obstant, al menys teòricament els comunals continuen sent propietats municipals però amb el dret de gaudi reservat als veïns.

PROBLEMES AMB EL SUBJECE DEL DRET DE GAUDI: A qui s'ha de considerar veí beneficiària del dret de gaudir dels comunals ?

- Abandonament de la ramaderia tradicional extensiva
- Despoblament dels nuclis als que pertanyen.
- Repoblació per neorurals desconexedors dels comunals

Determinació de quins veïns tenen "drets comunals". Ordenances municipals. Falsos empadronaments. Residència de fet i de dret. Necessitats d'arrelament i permanència. Necessitat de propietat o bestiar. Explotacions amb el propietari vivint en un municipi proper però que manté una explotació ramadera. Segons residents fills del poble amb propietats o nousvinguts sense propietats.

PROBLEMES AMB EL SUBJECTE DE LA PROPIETAT I DE L'ADMINISTRACIÓ I GESTIÓ: L'ens local (Ajuntament o EMD). Possibilitat de delegació de l'administració i Gestió als directament interessats (Òrgans municipals de participació).

- Apropiació indeguda dels aprofitaments comunals des del món veïnal cap al món municipal i l'urbà.
- Manca d'actualització del marc legal que regula els béns i aprofitaments comunals i defectes legals en la regulació de la microorganització territorial.

L'Ajuntament o la Junta Veïnal de les EMDs titulars.

Els Òrgans Territorials de Participació

El respecte a les decisions dels Veïns organitzats.

La incidència de les reivindicacions d'Associacions de Veïns (civils) amb o sense segons residents.

PROBLEMES AMB L'OBJECTE:

Grans errors en els 4 registres (Registre de la propietat, Cadastre de rústica, Catàleg de boscos d'utilitat pública i inventaris municipals de béns)

Defensa de la finca comunal del poble respecte del municipi i del municipi respecte de l'administració autonòmica (espais protegits, administració forestal).

Defensa respecte de la propietat privada. Adquisicions sense desafectacions prèvies per activitats industrials, energètiques, turístiques, etc.

Destinació de les rendes i de les taxes per usos privatis o aprofitaments especials. (Ex. Pas de línies elèctriques d'alta tensió, diferència entre transport REE 220 kV o més o distribució ENDESA 110 kV o menys.) Centrals hidroelèctriques, solars, eòliques. Antenes comunicacions.

En general rendes al pressupost municipal o a partida extrapressupostària en benefici exclusiu als veïns beneficiaris.

Tots els rendiments dels comunals han de ser pels veïns beneficiaris o només els que es poden gaudir directament com llenyes o pastures.?

Autor: Jordi Viñas, secretari de l'ajuntament de Llavorsí

V TRES PUNTS DE VISTA DIFERENTS DE LA QÜESTIÓ:

PUNT DE VISTA VEÏNAL - TRADICIONAL

Actualment un poble, a part d'un conjunt d'edificis és un grup de persones que en cada moment viuen en una població. Però tradicionalment es tenia en compte també el concepte de la transcendència intergeneracional que s'equipara al de l'ecofilosofia actual de "sostenibilitat".

El dret individual de cada veí al gaudi del comunal no es basa en una quota de participació transferible als hereus: no és alienable. Aquesta manca de dret a la transferència que no limita en absolut el dret de gaudi fa que el bé es conservi inalterat per a les generacions futures i és el que permet la seva sostenibilitat.

És una concepció "indígena" de la propietat que és contraposa amb la concepció lliberal. Des d'aquest punt de vista no son les muntanyes que pertanyen als veïns si no els veïns que pertanyen a les muntanyes. Només si pertanyen al territori els hi pertanyerà el territori.

Però el mon dels avantpassats amb la seva activitat ramadera tradicional desapareix i la comunitat es desestructura donant pas a l'estructura administrativa legal de l'administració local.

El gaudi tradicional era: directa per pastures i llenyes, indirecte en jornals al bosc, en jornal a les obres públiques comunals que es finançaven amb aquests rendiments, en el gaudi exclusiu dels nous serveis d'aquestes obres que ara es comparteix amb els segons residents

PUNT DE VISTA MUNICIPAL - ADMINISTRATIU LOCAL

Apropiació de les rendes pel pressupost municipal en benefici del poble que hi te dret o no. La legislació (art. 82 RPEL) només permet la retenció d'un 5% en concepte de despesa d'administració.

L'ens local ha passat de ser propietari-gestor a propietari-directament beneficiari.

Especialment perquè els nous usos o aprofitaments o faciliten l no estar directament relacionats amb els veïns.

PUNT DE VISTA URBÀ – ADMINISTRACIÓ AMBIENTAL – PROTECCIÓ DE LA NATURA

Des del punt de vista URBÀ, és a dir el que veu com a principal aspecte dels comunals el seu valor ambiental i ecològic, d'espai natural protegit o a protegir, principalment per a gaudi de la gran població urbana que el vol conservar com a gran parc d'esbarjo que ha de donar servei a la col·lapsada àrea metropolitana i que cerca un accés lliure al seu gaudi (accés a les pistes forestals, recollida de bolets, l'esbarjo o la pràctica de l'esport).

I, en general el turisme, com a sector en creixement que incideix de forma transversal en els tres punts de vista.